

PRÁVNÍ ROZHLEDY

ČLÁNKY

Dědictví a odkaz (k přechodu majetkových práv a povinností pro případ smrti)

JUDr. Ondřej Horák, Ph.D., Olomouc, Brno*

Dědictví a odkaz se v právním vývoji postupně sblížovaly, přičemž v některých obdobích zcela splynuly. Dosavadní úprava institut odkazu neznala, při rekodifikaci však došlo k jeho obnovení. To s sebou přineslo řadu staronových otázek: jak odlišit dědictví a odkaz; jaká jsou jejich specifika ve vztahu ke společnému jmění manželů; jak se liší jejich nabývání; jaké jsou důsledky nahodilé zkázy či vady zděděné, resp. odkázané věci; a má odkaz stále své opodstatnění?

I. Úvod do problematiky

Poměr dědictví a odkazu patří k tradičně sporným otázkám teorie i praxe. Z historické perspektivy mělo dědění spíše osobní rozměr (chápaní dědice jako nástupce), nabytí odkazu naopak výlučně majetkový rozměr (odkazovník jako nabyvatel určité věci či práva, příp. prostřednictvím fideikomisu i veškerého majetku). Dědické právo však stále více získávalo majetkový charakter a někdejší zásadní rozdílnost dědictví a odkazu se vytrácela.

Ke sblížení postavení dědice a odkazovníka docházelo již v mladších etapách vývoje římského práva, což je patrné u univerzálního fideikomisu, který se ještě v klasické době stal důvodem univerzální sukcese, či v zavedení omezeného ručení za dluhy zůstavitele formou *beneficia inventarii* (výhrady inventáře) v justiniánském právu. Tento trend se ilustrativně odráží také ve vývoji řešení otázky *heres ex re certa* (dědice ke konkrétní věci): původně bylo ustanovení takového dědice neplatné, později byl považován za dědice a k dodatku *ex re certa* se nepřihlíželo (ještě později to bylo zohledňováno alespoň při dělení pozůstalosti) a konečně podle justiniánské úpravy se takový dědic považoval za odkazovníka (pokud však testamentární dědicové nenabylí dědictví, tak místo nich nedělili zákonní dědicové, ale právě *heres ex re certa*).¹

Sblížení dědictví a odkazu se ještě zvýraznilo při rekodifikaci česko-rakouského práva korunovaného vydáním Všeobecného občanského zákoníku („ABGB“). Projevilo se to především ve dvou provázaných změnách: ve zrušení falciidiánské kvarty zaručující dědicům původně čtvrtinu dědictví (§ 690 ABGB) a v zavedení pravidla, že se při odmítnutí pozůstalosti ze strany dědiců

považovali odkazovníci za dědice (§ 726 ABGB). Jako následný vývojový krok se dalo předpokládat omezení či zrušení odkazu: v meziválečné literatuře to bylo diskutováno, mj. vzhledem k tomu, že recipované uherské právo dědictví a odkaz nerozlišovalo; protože však meziválečná rekodifikace byla programově chápána jako mírná revize ABGB, tak k tomu nedošlo.²

Ke zjednodušení úpravy odkazů se přistoupilo až v unifikujícím občanském zákoníku z r. 1950 (vypustila se zastaralá kazuistika, bylo umožněno dědit i jednotlivé věci či práva a rozlišování mezi dědictvím a odkazem bylo vymezeno kvantitativně),³ k jejich splynutí pak došlo v občanském zákoníku z r. 1964.⁴ Šlo o logické řešení, vyplývající z dlouhodobého trendu započatého už v římském právu a kontinuálně navazujícího na středoevropské středověké kořeny, meziválečné diskuse i bývalé

* Autor působí na katedře teorie práva a právních dějin Právnické fakulty UP v Olomouci. Za připomínky děkuje dr. M. Šešinovi. Článek je dílčím výstupem z projektu GAČR č. 15-08294S „Dělené vlastnictví a jeho středoevropské konotace a perspektivy“.

- 1) K problematice odkazu srov. *Arnolds, C. L.* Učební kniha pandekt. Díl III. Praha: Právnická Jednota, 1886 (reprint: Wolters Kluwer, 2010), s. 229 a násl.; *Heyrovský, L.* Dějiny a systém soukromého práva římského. 4. vyd. Praha: J. Otto, 1910, s. 1137 a násl.; *Bonfante, P.* Instituce římského práva. Přel. J. Vážný. 9. vyd. Brno: Čsl. akad. spol. Právnick, 1932, s. 683 a násl.; *Sommer, O.* Učebnice soukromého práva římského. II. Právo majetkové. 2. vyd. Praha: Všehrd, 1946 (reprint: Wolters Kluwer, 2011), s. 313 a násl.; nověji *Salák, P.* Odkaz – římskoprávní institut ve světle českého práva 20. stol., in *Dny práva – 2010 – Days of Law*. Brno: MU, 2010, s. 1620–1631; a *Cernoch, R.* Odkaz v Římě a domácím právním vývoji. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2012, č. 3, s. 287–291.
- 2) *Hora, O.* Je-li záhodno a potřebno odstraniti při revisi obč. z. rozlišování dědictví a odkazu, resp. dědice a odkazovníka? *Právní obzor*, 1922, s. 161–167; a *Vážný, J.* Pojem práva dědického a účelnost jeho dnešní struktury. *Právní obzor*, 1923, s. 97–103.
- 3) § 537 ObčZ 1950: „Byla-li někomu zůstavena peněžitá částka nebo jiná movitá věc jako odkaz, platí o odkazu a o odkazovníkovi přiměřeně ustanovení o dědictví a o dědici. Odkazovník však neodpovídá za závazky zůstavitelovy, ani za náklady jeho pohřbu, byla-li odkazovníkovi zůstavena věc, jejíž cena je v poměru k ceně zanechaného majetku jen nepatrná, a jestliže souhrn odkazů nečiní více než čtvrtinu toho, co zbude ze zanechaného majetku po odečtení dluhů.“ Blíže *Blažke, J.* Odkaz v novém právu dědickém. *Právnick*, 1951, s. 232–241.
- 4) § 477 ObčZ 1964: „V závěti zůstavitel ustanoví dědice, popřípadě určí jejich podíly nebo věci a práva, které jim mají připadnout. Nejsou-li podíly více dědiců v závěti určeny, platí, že podíly jsou stejné.“

uherské právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi – kdo nabývá majetek zůstavitele, je považován za dědice.

Nový občanský zákoník, který se programově rozešel s dosavadním občanským právem a navázal na česko-rakouskou právní tradici reprezentovanou vládním návrhem občanského zákoníku z r. 1936/1937, institut odkazu obnovil. Inspirace meziválečným návrhem se však jeví spíše jako kvantitativní⁵ než principiální jak u úpravy dědictvého práva jako celku (odlišné pojetí nabývání dědictví, smluvní vázanosti pro případ smrti či vztahu dědění a darování), tak i samotného odkazu – významná změna (spojená s obnovením tzv. falcidiánské kvarty⁶) se odráží v posunu chápání rozdílů mezi dědictvím a odkazem, další pak (spojená s opuštěním dvoufázovosti v nabývání věcných práv, resp. zásady tradice) také u problematiky nabývání odkazu.

II. Rozlišení dědictví a odkazu

Římsko-rakouská tradice chápe rozdíl dědictví a odkazu spíše „formálně“, nový občanský zákoník spíše „obsahově“. V § 535 ABGB (a obdobně i v § 503 osnovy z r. 1931 a § 381 vládního návrhu 1936/1937) se pod rubrikou „Rozdíl mezi dědictvím a odkazem“ uvádí: „Byl-li někomu zůstaven nikoli dědictvím podíl v poměru k celé pozůstalosti; nýbrž jen jednotlivá věc, jedna nebo několik věcí určitého druhu; suma; nebo nějaké právo; nazývá se to, co bylo zůstavěno, odkazem (legátem), byl i to podle hodnoty bylo největší částí pozůstalosti, a ten, komu to bylo zůstavěno, se posuzuje nikoli jako dědic, nýbrž jen jako odkazovník (legatář).“⁷

V § 1477 odst. 1 ObčZ se říká: „Odkazem se odkazovníku zřizuje pohledávka na vydání určité věci, popřípadě jedné či několika věcí určitého druhu, nebo na zřízení určitého práva.“ V důvodové zprávě k tomuto ustanovení se ještě neproblematicky uvádí: „Návrh se rovněž vrací k obvyklému odlišení dědictví a odkazu (legátu), jakož i dědice a odkazovníka (legatáře). Rozdíl mezi obojím plyne z porovnání § 1475 odst. 1 a 3 a § 1477. Dědicem je osoba, které náleží dědictví, tj. buď celá pozůstalost, nebo podíl na ní. Naproti tomu odkazovníkem je ten, komu zůstavitel zůstavil jen jednotlivou věc, případně několik věcí určitého druhu.“⁸

Z důvodové zprávy u § 1594–1596 ObčZ je však zřejmé, že si jeho autoři byli vědomi problémů, které budou v praxi vznikat: „Vzhledem ke zdejší právní úpravě, která zvláštní úpravu odkazů postrádala přes 40 let, se navrhuje formulovat základní ustanovení o odkazu tak, že příslušná klauzule v pořízení pro případ smrti má obsahovat zůstavitelovo nařízení adresované osobě odkazem obtížené (osobě, která má dědit, popřípadě osobě, která má sama z pozůstalosti nabýt jiný odkaz), aby odkazovníkovi předmět odkazu vydala. Vychází se tak ze skutečnosti, že pod vlivem dosavadní(ch) úprav ani laická veřejnost mezi nabytím dědictví a odkazu nerozlišuje... Lze předpokládat, že se v závětech pořizovaných bez pomoci notáře nebo jiného právníka budou vyskytovat jiné výrazy; pak bude třeba vyložit závět tak, aby se co nejlépe vyhovělo vůli zůstavitele. Pořídí-li tedy zůstavitel např. slovy: odkazuji svůj dům sestřenci Anně, chalupu bratru Petrovi a porcelánovou sošku tanečnice přítelkyni Marii Novákové, musí být závět vyložena. Je-li tímto výčtem pozůstalost takřka vyčerpána, takže zbývají jen nábytek, šatstvo a nevelké peněžní prostředky na

úctu, budou sestřenice a bratr závětními dědici a jejich dědictvé podíly se určí poměrem hodnot domu a chalupy, zatímco přítelkyně odkazovnicí... Nebude-li však pozůstalost uvedenými hodnotami vyčerpána, např. proto, že v pozůstalosti je ještě zůstavitelův obchodní podnik, několik hektarů pozemků a několik milionů na účtu, budou k pozůstalosti povoláni zákonní dědicové a sestřenice, bratr i paní Nováková budou mít postavení odkazovníků.“⁹

Z důvodové zprávy je patrné, že autoři nového občanského zákoníku chápou rozdíl mezi dědictvím a odkazem spíše obsahově a že se jejich pojetí odkazu blíží občanskému zákoníku z r. 1950. Podle římsko-rakouské právní tradice by bylo řešení odlišné: bratr, sestřenice i přítelkyně by byli odkazovníky, podle justiniánské úpravy by zákonní dědicové měli nárok na sražení kvarty, podle ABGB či meziválečných osnov nikoli, a pokud by dědictví odmítli, byli by za dědice považováni odkazovníci. Obě řešení jsou jasná a jednoduchá.

Kvůli obnovení falcidiánské kvarty však nastanou při aplikaci nového občanského zákoníku sporné situace, které se budou muset řešit výkladem (viz výše také příklad uvedený v důvodové zprávě) a ve svém důsledku přinesou nejasnosti a nejistotu.¹⁰ Jen připomeňme, že falcidiánskou kvartu neobsahuje žádný významný evropský občanský zákoník.¹¹ *De lege ferenda* by stálo za zvážení, zda by u zákonných dědiců neměla být kvarta omezena pouze na osoby první a druhé dědictvé třídy, což by korespondovalo s okruhem nepominutelných dědiců v sousedních zemích (např. v Rakousku se k nim kromě potomků řadí také manžel a rodiče). Současně by to rovněž více přiblížilo rozlišování dědictví a odkazu římsko-rakouské tradici.

Dílčí shrnutí: Vzhledem k vylučně majetkové funkci dědictvého práva a dlouhodobému sblížování dědictví a odkazu by mělo být při výkladu posledního pořízení (v pochybnostech) preferováno dědění před odkazem. Ať již bude formulace v posledním pořízení „knihovnu

5) S vládním návrhem se nový občanský zákoník shoduje zhruba v 78 % dědictvoprávních ustanovení a až v 95 % ustanovení týkajících se odkazu. Blíže *Daduová, M.* Meziválečná rekodifikace jako inspirační zdroj nového dědictvého práva. Diplomová práce. Olomouc, 2015, <https://theses.cz/id/j1bqj9>.

6) Jedná se o omezení zůstavitele, podle kterého má každému z dědiců zůstat z hodnoty dědictví alespoň čtvrtina nezatížená odkazy, jinak má dědic právo na jejich poměrné zkrácení (viz § 1598 ObčZ).

7) *Veselý, V. a kol. (edd.)* Obecný zákoník občanský a souvislé zákony. Praha: V. Linhart, 1947, s. 177. Dobová judikatura např. uváděla, že „dědic“ omezený na určitou částku jest odkazovníkem, „odkazovník“ povoláný ke zbývající pozůstalosti dědicem“. Srov. *Rouček, F., Sedláček, J. a kol.* Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl III. Praha: V. Linhart, 1936, s. 23 a násl.

8) *Eliáš, K. a kol.* Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. Ostrava: Sagit, 2012, s. 602.

9) Tamtéž, s. 653–654.

10) Např. 1. v situaci, kdy zůstavitel, který nemá žádné blízké příbuzné, odkázal svoji cennou knihovnu jako jediný majetek svému studentovi, by i velmi vzdálení příbuzní (praneteře či sestřenice) měli mít nárok na čtvrtinu dědictví, nebo 2. pokud by zůstavitel odkázal dětem z prvního manželství takřka celý svůj majetek v podobě konkrétních věcí (dům jednomu z nich a prostředky na kontě druhému), měla by nová manželka také mít nárok na čtvrtinu dědictví (odkazy dětí by se započítaly na jejich dědictvé podíly).

11) Blíže *Černoch, R.* Falcidiánská kvarta v Římě a domácím právním vývoji, in *Sborník ze semináře. Sborníky z doktorandského semináře katedry dějin státu a práva Právnické fakulty MU č. 2 (2012)*. Ostrava: KEY Publishing, 2012, s. 13–21; a nejnověji *Černoch, R.* Quarta Falcidia a její odraz v pozdějším právu. Disertační práce. Brno, 2015, http://is.muni.cz/th/210631/pravf_d/.

ať zdědí“ nebo „odkazují dům“, měl by se úmysl zůstavitele posoudit s ohledem na hodnotu věci (věci) k celé pozůstalosti.¹² u nižší jako odkaz, u vyšší jako dědění (jako orientační hranice by praxí mohla sloužit tradiční čtvrtina¹³).

III. Dědění a odkaz věci ve společném jmění manželů

Institut majetkového společenství manželů nenavazuje na římskoprávní tradici, ale spíše na staré střeoevropské pojetí rodinného majetku (staročeský „nedíl“, resp. slovanskou „zádruhu“), a jeho zakotvení bylo po vzoru slovenské „koakvizicie“ zvažováno už v meziválečné éře.¹⁴ Rakouské právo (resp. ABGB) naopak vycházelo ze systému odděleného majetku manželů, společenství statků však bylo možné založit smluvně (§ 1233 a násl.).

Odkaz věci náležejících do společenství statků byl řešitelný podle § 662 ABGB,¹⁵ jehož úprava byla prostřednictvím vládního návrhu 1937 (§ 479) převzata i do nového občanského zákoníku (§ 1610), v němž se uvádí: „Nepřihlíží se k odkazu věci cizí nenáležející ani zůstaviteli, ani dědici nebo odkazovníkovi, který ji má poskytnout někomu jinému. Mají-li uvedené osoby na odkázané věci podíl nebo právo, týká se odkaz jen tohoto podílu nebo práva.“ Pokud se pozůstalý manžel stane dědicem nebo odkazovníkem, nabývá odkazovník práva na celou věc, pokud se jím pozůstalý manžel nestane, nabývá odkazovník pouze podíl na odkázané věci.

V případech, kdy zůstavitel ustanovil dědice k majetku náležejícímu do SJM, je situace komplikovanější a její řešení je podmíněno vypořádáním společného jmění, v zásadě by však mělo být obdobné jako v případě odkazu. Pokud dojde k dohodě pozůstalého manžela a dědiců, dědic ustanovený *ex re certa* tuto věc zdědí, pokud k dohodě nedojde, provede autoritativní vypořádání soud (§ 764 a 742 ObčZ) a takový dědic nabývá pouze odpovídající podíl.

IV. Nabývání dědictví a odkazu

Existují dvě základní řešení nabývání majetku zůstavitele, která navazují na historicky si konkurující principy nucenosti (objektivní) a volnosti (subjektivní).¹⁶ V prvním případě se nabývá již smrtí zůstavitele s možností odmítnout (tak u dědictví ve francouzském či německém občanském zákoníku), ve druhém případě je nutný projev vůle (v rakouském právu musí dědic podat dědickou přihlášku či dědickou žalobu, odkazovník zase požádat dědice o vydání odkazu).

Nový občanský zákoník se u problematiky nabývání *mortis causa* podle svých tvůrců odchýlil od římsko-rakouské tradice spočívající na tzv. ležící pozůstalosti (*hereditas iacens*) a naopak navázal na dosavadní občanský zákoník, resp. na starou (předkodifikační) domácí tradici. V důvodové zprávě se jako důvod uvádí, že se dědictví častěji přijímá, než odmítá, což bylo inspirováno motivy švýcarského zákonodárce, jak je zprostředkoval E. Tilsch.¹⁷

V tradičním rakouském i novém českém právu je u nabývání *mortis causa* patrná analogie se smluvním nabýváním věcných práv: zatímco však ABGB vychází z dvoufázovosti (*titulus a modus*), resp. ze zásady tradice (kromě právního důvodu je k nabytí nutné také odevzdání), nový občanský zákoník z „jednofázovosti“, resp. ze zásady konsenzuální (nabývání účinností smlouvy

s výjimkou případů stanovených zákonem, zvláště u věcí zapisovaných do veřejných rejstříků).¹⁸

Podle ABGB vzniká dědické právo i právo na odkaz po smrti zůstavitele (§ 536, 684 ABGB), zpravidla však již jeho smrtí, pokud není podmíněno (§ 695 a násl. ABGB.); dědictví se nabývá na základě dědické přihlášky (§ 799 ABGB) a odevzdání soudem (§ 819 ABGB). Podle nového občanského zákoníku vzniká dědické právo i právo na odkaz smrtí zůstavitele (§ 1479, 1620 ObčZ), dědictví se tak jako dosud nabývá již smrtí zůstavitele s možností dědictví odmítnout (§ 1485 ObčZ).¹⁹ Odkázaná věc se nabývá dle ABGB (§ 684) i nového občanského zákoníku (§ 1621) stejně jako vlastnické právo. V ABGB je tedy nabývání dědictví i odkazu postaveno na principu „volnosti“ a na „dvoufázovosti“, v novém občanském zákoníku na principu „nucenosti“ a na „jednofázovosti“.²⁰

Problematika nabývání *mortis causa* byla tradičně předmětem sporů: jak u římských právníků, tak v česko-rakouské civilistice, a obdobné tomu bude také v případě nové rekonstrukce. V ABGB bylo sporné, zda dědic nabývá zděděný majetek (resp. nemovitost) již dědickou přihláškou, odevzdáním nebo až intabulací (§ 819 a 436 ABGB).²¹ V domácí meziválečné literatuře a judikatuře se (mj. také pod Randovým vlivem²²) ustálil názor, že se zděděná nemovitost nabývá již soudním příkázáním (vydáním odevzdávací listiny).²³ Odkázaná nemovitost se však nabývala až intabulací (§ 684 a 437 ABGB).²⁴

V novém občanském zákoníku je sporné, zda dědicové nabývají dědictví již smrtí zůstavitele a rozhodnutí soudu má pouze deklaratorní účinky (což zřejmě bude dosud převažující mínění),²⁵ nebo (jak někteří autoři přesvědčivě

12) Srov. shodně současnou rakouskou literaturu: *Werkusch-Christ, C.* Komentář k § 535, in *Kletečka, A., Schauer, M.* ABGB-ON. Wien : Manz, 2012, marg. 3; dále také rozhodnutí sp. zn. 5 Ob 231/62, 1 Ob 255/99b a 6 Ob 285/06 i. Za upozornění děkuji E. Dobrovolné.

13) Myšlena je hodnota konkrétní věci, nikoli hodnota všech odkazů jako v občanském zákoníku 1950: např. pokud by hodnota knih (formulace: „knihovnu odkazují“) představovala polovinu hodnoty celé pozůstalosti, šlo by o dědictví, pokud by však knihy (formulace: „knihovnu ať zdědí“) měly být rozděleny mezi tři různé subjekty (kolegyni historickou literaturu, kolegoví romanistickou a beletristickou, ostatní knihovně), jednalo by se o odkazy.

14) Nověji *Laclavíková, M.* Formovanie úpravy majetkových vzťahov medzi manželmi (od vzniku uhorského štátu do prvej československej kodifikácie rodinného práva). Bratislava : VEDA, 2010.

15) *Rouček, F.* Komentář k § 662, in op. cit. sub 7, s. 239 a násl.

16) *Tilsch, E.* Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací právní vědy. Část 1. Praha : Bursík & Kohout, 1905 (reprint: Wolters Kluwer, 2014), s. 17 a násl.

17) Tamtéž, s. 35, pozn. 6.

18) Blíže *Dobrovolná, E.* Komentář k § 1099 a násl., in *Spáčil, J. a kol.* Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 330 a násl.

19) Na rozdíl od občanského zákoníku 1964 (§ 460) to však není v novém občanském zákoníku uvedeno výslovně, ale je to možné dovodit z některých jeho ustanovení (§ 1486) či ze zákona o zvláštních řízeních soudních (§ 185). Interpretací obtíže vzniknou v novém občanském zákoníku u odkládací podmínky (§ 1567), což bude zřejmě řešeno svěrenským nástupnictvím zákonných dědiců (§ 1513).

20) Opět s výjimkami u odkazů věcí zapisovaných do veřejných rejstříků, viz dále u nemovitostí.

21) K tomu *Dymeš, B.* Nabytí vlastnictví k nemovitostem v pozůstalosti. Kritická studie. Praha : Čsl. Kompas, 1935.

22) *Randa, A., Kasánka, V.* Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém. 7. vyd. Praha : ČAVU, 1922 (reprint: Wolters Kluwer, 2008), zvl. s. 193 a 197 a násl.

23) *Dymeš, B.*, op. cit. sub 21, s. 20 a násl. a 37 a násl.

24) *Rouček, F.* Komentář k § 684, in op. cit. sub 7, s. 263.

25) *Klein, Š.* Okamžik přechodu vlastnického práva k pozůstalosti v NOZ. Ad Notam, 2013, č. 3, s. 5–6; a *Klein, Š.* Ještě jednou k tématu přechodu vlastnického práva k pozůstalosti. Ad Notam, 2014, č. 6, s. 22–24.

oponují) smrtí zůstavitele nabývá dědictví společenství dědiců²⁶ a konkrétní dědic až rozhodnutím soudu (s konstitutivními účinky k jeho právní moci, přičemž s deklaratorními účinky ke dni vzniku dědického práva pouze v případě jediného dědice).²⁷ Toto druhé pojetí se také více blíží česko-rakouské tradici.²⁸

Myslím si však, že oba názory nejsou neslučitelné, přičemž za výchozí považuji tezi o společenství jmění (viz autoři výše): jedním z řešení by mohlo být, že rozhodnutí soudu má deklaratorní účinky (*ex tunc*) v případě potvrzení dědiců (§ 1690 a násl. ObčZ), ale konstitutivní účinky (*ex nunc*) u rozdělení pozůstalosti (§ 1694 a násl. ObčZ); jiným, které považuji za nejvhodnější z hlediska dikce zákona o zvláštních řízeních soudních (§ 185 ZŘS), že smrtí zůstavitele nabývá dědictví společenství dědiců (jako věci nehmotné), ale současně se také jednotlivý dědic stává úplným vlastníkem svého podílu či věci (obdoba § 1121 ObčZ), takže rozhodnutí soudu by sice mělo účinky *ex tunc*, do právní moci rozhodnutí však jsou členové společenství dědiců povinni a oprávněni společně a nerozdílně.²⁹ Toto pojetí pak odpovídá spíše římsko-právní tradici. *De lege ferenda* by však stála za úvahu novelizace zákona o zvláštních řízeních soudních.³⁰

Úprava nabývání odkazu (§ 1620 a násl. ObčZ) vychází z vládního návrhu 1936/1937 (§ 495 a násl.) navazujícího na ABGB, přičemž předmět odkazu se nabývá stejným způsobem jako vlastnické právo (tedy podle § 1099 a násl. ObčZ). V důvodové zprávě se k tomu uvádí, že „vlastnickým titulem pro odkazovníka je pořízení pro případ smrti“ a „dědic má pouze povinnost odkazovníku vydat, na co mu již vlastnické právo vzniklo“.³¹ Vzhledem ke konsenzuální zásadě však může být sporné, kdy se nabývají movité věci nezapsané ve veřejných seznamech (analogicky ke kontraktačnímu procesu má zřízení odkazu charakter oferty, její akceptace nastává *ipso iure* smrtí zůstavitele s možností odkaz odmítnout podle § 1623 ObčZ). V úvahu přichází³² okamžik předání³³ (analogicky k ABGB), přijetí, splatnosti nebo již úmrtí zůstavitele: domnívám se, že u individuálně určených věcí (§ 1099 ObčZ) by k nabytí vlastnického práva mělo dojít již splatností odkazu, u druhově určených (§ 1101 ObčZ) okamžikem individualizace,³⁴ nejpozději předáním. S tím také koresponduje, že ode dne splatnosti náleží odkazovníku přírůstek a postihuje ho úbytek včetně nahodilé zkázy (§ 1625 ObčZ) a že dědic s výhradou soupisu má k odkázaným předmětům zadržovací právo (§ 1630 odst. 1 ObčZ). Jedním z konkrétních důsledků by naopak bylo, že dědic (resp. společenství dědiců) není oprávněn odkázanou věc zcizit.

Splatnost odkazu může být zůstavitelem stanovena jednostranně (v závěti či dodatku) nebo dohodou (v dědické či darovací smlouvě) nebo dohodnuta s dědici, je však zřejmě možné i bezformální právní jednání, pokud z něj bude zřejmá vůle zůstavitele (§ 1624 ObčZ). Na rozdíl od ABGB tak může zůstavitel u jednotlivých věcí určit okamžik nabytí předmětu odkazu. Do splatnosti odkazu by náleželo vlastnické právo k odkázané věci dědici, resp. společenství dědiců.³⁵

V případě nemovitých věcí sice dochází k nabývání odkazu až zápisem do veřejného seznamu (§ 1105 ObčZ), ale již od splatnosti má odkazovník postavení naturálního vlastníka, ať již má věc u sebe (např. v odkázaném bytě bydlí) nebo nikoli. Má právo věc držet, resp. se domáhat vydání odkázané věci (§ 1621 odst. 2 ObčZ), má

právo věc užívat, resp. právo na její plody a užitky (§ 1625 ObčZ), může s ní také (nepřímo) nakládat (§ 1622 ObčZ), proti třetím osobám je chráněn obdobou vlastnických žalob (§ 1044 ObčZ) a ve veřejném seznamu se zapisuje přímo po zůstaviteli (§ 1621 odst. 2 ObčZ).

Pojetí odkazu v novém občanském zákoníku mělo zřejmě podle jeho autorů navazovat na česko-rakouskou tradici tzv. damnačního „obligačního“ legátu, ve skutečnosti se však přiblížilo spíše justiniánské úpravě, která sloučila výhody vindikačního legátu s damnačním (odkazovníku náležela kromě obligační žaloby také vlastnická žaloba, pokud byla odkázaná věc ve vlastnictví zůstavitele).³⁶

Dílčí shrnutí: Podle nového občanského zákoníku vzniká dědické právo i právo na odkaz smrtí zůstavitele; dědictví nabývá smrtí zůstavitele společenství dědiců, dědicové teprve rozhodnutím soudu (zda s účinky *ex tunc* či *ex nunc* je sporné), odkázaná věc se nabývá stejně jako vlastnické právo (jednotlivá věc již splatností odkazu). Zděděné i odkázané předměty se tedy zpravidla nabývají již smrtí zůstavitele (i v případě věcí zapsaných do veřejných rejstříků má odkazovník obdobné postavení jako dědic).

V. Nahodilá zkáza či vady přidělené a odkázané věci

Z výše uvedeného výkladu je zřejmé, že se dědictví a odkaz v novém občanském zákoníku sblížily také v otázce nabývání. Někdejší zásadní rozdílnost v postavení dědice a odkazovníka však můžeme představit na problematice nahodilé zkázy věci, resp. právních či faktických vad věci. Následující řešení (zejména u dědice *ex re certa*) je nutné chápat jako modelové, vždy bude samozřejmě určující vůle zůstavitele, kterou bude třeba komplexně vyložit.

- 26) Jen připomeňme, že se také odkazovníci mohou v poměru hodnoty svých odkazů stát dědici (§ 1633 ObčZ a § 185 odst. 2 ZŘS).
- 27) Spáčil, J., Šešina, M. Nabývání dědictví a vlastnické žaloby dědiců v novém občanském zákoníku. Právní rozhledy, 2015, č. 2, s. 39–44. Tomu odpovídá také konstrukce v § 239a zákona č. 280/2009 Sb. (daňový řád), zavedená v souvislosti s rekodifikací soukromého práva, podle níž se pro účely správy daní hledí na právní skutečnosti tak, jako by zůstavitel žil do dne předcházejícího dni skončení řízení o pozůstalosti.
- 28) Rouček, F. Komentář k § 550, in op. cit. sub 7, s. 64 a násl.
- 29) Srov. obdobně u spoluvlastnictví a společenství jiných věcných práv v ABGB (§ 361 a 825 a násl., zvl. § 829 a 839).
- 30) Důvody viz Spáčil, J., Šešina, M., op. cit. sub 27, zvl. s. 41.
- 31) Eliáš, K., op. cit. sub 8, s. 661. Nemělo by tedy být nutné, aby dědic s odkazovníkem uzavírali ještě další smlouvu. Jinak Muzikář, L. Dědické právo podle nového občanského zákoníku, in Suchá, L., Mokryš, A. (edd.) Sborník přednášek a článků k novému občanskému zákoníku (2013–2014): vydáno k připomenutí 150. výročí vzniku Jednoty právníké. Praha: PS JČP, 2014, s. 81.
- 32) Jde vlastně o obdobu nabývání (*dies veniens*) vindikačního legátu, které bylo – jako řada jiných otázek – předmětem sporů již mezi Sabiniány a Prokuliány: podle prvních došlo k nabytí odkazu bez dalšího (pokud dědili *heredes necessarii*, tak již smrtí zůstavitele), ovšem s možností odmítnutí se zpětným účinkem; podle druhých až přijetím odkazu. Srov. op. cit. sub 1 (Heyrovský, L., s. 1171 a násl.; a Sommer, O., s. 326 a násl.).
- 33) Tak Šešina, M. Komentář k § 1621, in Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 294.
- 34) Pokud neurčí zůstavitel osobu, která má věc individualizovat, rozhoduje osoba obtížena odkazem, musí však zvolit takovou věc, kterou odkazovník bude moci užívat (§ 1604 ObčZ).
- 35) Spáčil, J., Šešina, M., op. cit. sub 27, s. 43.
- 36) Srov. op. cit. sub 1 (Heyrovský, L., s. 1144 a násl.; a Sommer, O., s. 325 a násl.).

Pokud k nahodilé zkáze (resp. zničení mimo vůli zůstavitele)³⁷ dojde před smrtí zůstavitele, má se za to, že odkaz nebyl odvolán (§ 1603 ObčZ), a věc se buď opatří v odpovídající jakosti (§ 1605 odst. 2 ObčZ), nebo se vylatí obvyklá cena (analogie podle § 1609 a § 1610 odst. 2 ObčZ);³⁸ pokud k ní dojde po smrti zůstavitele, před splatností zaniká právo na odkaz pro nemožnost plnění (§ 2006 ObčZ), po splatnosti postihuje zkáza přímo odkazovnicka (§ 1625 ObčZ).

U dědictví stihá ztráta na majetku poměrně všechny dědice (resp. společenství dědiců), interpretační obtíže však mohou nastat právě u dědice *ex re certa*, resp. u přikázaného rozdělení pozůstalosti (§ 1694 ObčZ). Pokud k nahodilé zkáze dojde před smrtí zůstavitele, mohlo by se uplatnit analogické řešení jako u odkazů,³⁹ po smrti zůstavitele by měl mít dědic vůči ostatním spoludědicům nárok na náhradu.⁴⁰

Obdobně vady odkázané věci postihují odkazovnicka (§ 1625 ObčZ), u přidělené vadné věci však bude mít poškozený dědic právo na náhradu (§ 1699 odst. 2 ObčZ).

De lege ferenda by bylo vhodné sblížit právní osudy zděděné a odkázané věci i v těchto otázkách.

VI. Význam rozlišování dědictví a odkazu

Uvádí se, že hlavní rozdíl mezi dědicem a odkazovníkem spočívá v administrativní zátěži a v ručení za dluhy. Zatímco dědic je účastníkem dědického řízení a ručí za dluhy, odkazovník nikoli. Pokud by se však výše dluhů blížila hodnotě pozůstalého majetku, bude postavení dědice s výhradou soupisu a odkazovnicka obdobné: dědic hradí dluhy do výše ceny nabytého dědictví (§ 1706 a násl. ObčZ), odkazovník má povinnost příspěvku či vydání předmětu odkazu s užitky (§ 1630 ObčZ), resp. se jeho odkaz poměrně sníží (§ 1631 odst. 1 ObčZ).⁴¹ Dále je diskutabilní, proč by osoba, která má získat převážnou část pozůstalostního majetku formou odkazu, neměla být účastníkem řízení.⁴²

Pokud by právě tyto rozdíly měly být jediným důvodem pro obnovení rozsáhlé a složité úpravy odkazu, mohlo by to být vnímáno jako kontraproduktivní, tím spíše, že současnému chápání dědického práva i vyjadřování je rozlišování dědictví a odkazu cizí: běžně ustanovujeme dědice ke konkrétním věcem či odkazujeme celý majetek.⁴³

Z právního hlediska přesto existuje jeden důležitý argument pro zachování odkazu (i falcidiánské kvarty): odkaz jako singulární sukcese doplňuje a současně posiluje dědění jako univerzální sukcesí. Konkrétním důsledkem by mohlo (mělo) být, že některé případy nabývání majetkových práv a povinností jinak než děděním (tj. na základě zvláštních režimů právního nástupnictví pro případ smrti⁴⁴) budou posuzovány jako darování pro případ smrti (podle § 1594 odst. 2 a § 2063 ObčZ), tedy zpravidla právě jako odkaz, případně jako dědická smlouva o odkazu,⁴⁵ a proto se zohlední také při projednávání pozůstalosti (zejména při stanovení falcidiánské kvarty podle § 1598 ObčZ, dále pak při započtení na povinný díl a dědický podíl podle § 1658 a násl. ObčZ).⁴⁶

37) K problematice zrušení odkazu z historické perspektivy srov. *Bobáček, M.* *Ademptio legati: příspěvek k nauce o zrušení odkazů podle práva římského.* Bratislava: PF UK, 1925.

38) Pracovní verze návrhu novely nového občanského zákoníku v § 1603 výslovně zakotvovala právo na peněžitou náhradu ve výši obvyklé ceny (<http://www.ceska-justice.cz/>, cit. 22. 2. 2015). Za upozornění děkuji A. Talandovi.

39) Striktně vzato není možné zdědit neexistující věc, dědic *ex re certa* by se však mohl (při zohlednění specifík daného případu) považovat za odkazovnicka (při výkladu posledního pořízení by mohlo hrát roli, zda dědic získal ještě nějaký další majetek z pozůstalosti, jaká byla hodnota zničené věci, kdy a jak došlo k jejímu zničení apod.).

40) Tato situace sice není v novém občanském zákoníku výslovně upravena, mohlo by se však postupovat analogicky podle § 1699 odst. 2 ObčZ: pokud platí pro vady, tím spíše by měl platit pro nahodilé zničení věci (*argumentum a fortiori*), resp. právní vada v podobě vlastnického práva třetí osoby může mít za následek pozbytí věci. Pokud by však zůstavitel výslovně přikázal určité rozdělení pozůstalosti, resp. nařídil, že „povolaný dědic může přijmout jen, co mu bylo přiděleno“ (§ 1694 odst. 2 ObčZ), měl by se takový „dědic“ opět považovat za odkazovnicka.

41) Je otázkou, zda může být (na rozdíl od rakouského práva) odkazovník vystaven také přímým nárokům věřitelů zůstavitele. Odkazovník sice v zásadě neodpovídá za dluhy zůstavitele, domnívám se však, že by se věřitelé vůči odkazovníku, který již nabyl odkázanou věc, mohli dovolat neúčinnosti zřízení odkazu jako bezúplatného právního jednání dlužníka (srov. § 589 a násl., zvl. § 591, § 594 odst. 1 a § 595 odst. 3 ObčZ), pokud by byl dědic (kterým se může stát i právnická osoba, např. s. r. o. s vkladem 1 Kč) insolventní (*separatio bonorum* – odloučení pozůstalosti na návrh věřitele podle § 1709 a násl. ObčZ asi nebude pro praxi dostačující). Možnost dovolat se neúčinnosti pořízení pro případ smrti je v rámci dědického práva výslovně přiznána smluvnímu dědici (§ 1588 odst. 2 ObčZ). Je přirozené, že jak smluvní dědic, tak především věřitelé musí být chráněni před právním jednáním zůstavitele zkracujícím jejich práva, a že postavení obdarovaného, ať již formou odkazu či darování pro případ smrti, by nemělo být silnější než v případě věřitelů. Odkazovník, který by byl nucen vydat předmět odkazu či jeho hodnotu, by se pak mohl domáhat svého práva vůči dědici. K relativní neúčinnosti *Pulkrábek, Z.* *Komentář k § 589 a násl., in Melzer, F., Těgl, P. a kol.* *Občanský zákoník – velký komentář.* Sv. III. § 419–654. Praha: Leges, 2014, s. 786 a násl.

42) Pokud nebude zřejmé, zda zůstavitel ustanovil dědice ke konkrétní věci nebo zřídil odkaz, bude nutné také v řízení o pozůstalosti jednat se všemi dotčenými osobami. Srov. *Šešina, M.*, op. cit. sub 33, s. 228.

43) Další (spíše nezamýšlený) rozdíl by mohl být u výpočtu odměny notáře jako soudního komisaře za úkony provedené v řízení o pozůstalosti (viz § 12 odst. 1 vyhlášky č. 196/2001 Sb.), pokud by se odkazy nepočítaly do obvyklé ceny aktiv pozůstalosti (např. při neuplatnění falcidiánské kvarty v situaci podle § 1630 ObčZ by se hradila odměna minimální, podle § 1633 ObčZ naopak z hodnoty všech „odkazů“). Domnívám se však, že by se odkaz i jeho obdoby jako povinný díl či darování pro případ smrti (viz dále) zohledňovat měly (nejen *de lege ferenda*, ale i *de lege lata*): z § 1630 a 1631 ObčZ (viz také nepřesnost v § 1631 odst. 1 ObčZ: *Šešina, M.*, op. cit. sub 33, s. 320) plyne, že dluhy předchází odkazům a že odkazy zatěžují čistou pozůstalost, takže při jejím výpočtu by neměly být počítány do pasiv pozůstalosti (při vyhotovování seznamu aktiv a pasiv pozůstalosti by odkazované předměty měly být zahrnuty pouze do aktiv a dále by jim mělo být v rámci protokolu vyhrazeno zvláštní místo jako závadám tížícím dědice). Jinak řečeno, odkazy netíží „pozůstalost“, ale „dědice“ (resp. čistou pozůstalost), obdobně jako jiné příkazy zůstavitele (např. náklady na dostudování školy v podobě příkazu, resp. rozvazovací podmínky také nebudou počítány do pasiv pozůstalosti). V praxi by se při odlišném pohledu zřejmě stal velmi oblíbeným „přednostní odkaz“ hodnotných pozůstalostních věcí zákonným či závětním dědicům (tzv. prelegát), případně „odkaz“ nemovitosti jako jediného hodnotnějšího pozůstalostního majetku jednomu z dětí, doplněný o „pododkazy“ dalším.

44) Nověji srov. *Svoboda, J., Klička, O.* *Dědické právo v praxi.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 133 a násl.

45) Darování pro případ smrti (podle § 2063 věty druhého ObčZ) je možné podřadit režimu dědických smluv. Pokud bude mít a) formu veřejné listiny, půjde o bezúplatnou dědickou smlouvu; b) pouze formu soukromé listiny nebo nebude splňovat jiné podmínky kladené na dědickou smlouvu (§ 1584 a 1585 ObčZ), může mít platnost závěti či dovětku. Blíže *Horák, O.* *Darování pro případ smrti a ochrana dědiců (k diskusi o novelizaci občanského zákoníku).* *Právní rozhledy*, 2014, č. 22, s. 783–785.

46) Uvedené řešení má významný dopad i do daňové oblasti, resp. na výklad zákona o daních z příjmů [např. plnění ze soukromých životních pojištění jsou v případě smrti pojištěného osvobozena podle § 4 odst. 1 písm. l) DPřj, ale sporné může být osvobození darování pro případ smrti či jiných nabývání *mortis causa* od těch, kteří nepatří mezi příbuzné, sešvagřeně či spoluzijící osoby podle § 10 odst. 3 písm. c) DPřj].

Jednalo by se zejména o nároky z pojištění (životního pojištění, penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření), které by měly charakter „zákonného“ odkazu⁴⁷ (např. pojistné plnění pro manžela či děti podle § 2831 ObčZ) nebo „smluvního“, příp. „kodicilového“ odkazu (např. pojistné plnění pro obmyšleného podle § 2829 ObčZ); obdobně by se posuzovalo také plnění ze svěřenského fondu, ať již vznikl pořízením pro případ smrti nebo smlouvou.⁴⁸ Tento přístup by přispěl k vyváženosti vztahu zůstavitele, dědiců i věřitelů a omezil obcházení jejich ochrany.⁴⁹ Podrobnému rozboru této (sporné) problematiky bude věnováno samostatné pojednání.⁵⁰

VII. Shrnutí

1. Dědictví a odkaz se v novém občanském zákoníku výrazně sblížily, což odpovídá dlouhodobému trendu ve vývoji dědictvého práva. Pojetí odkazu bylo zřejmě zamýšleno po vzoru rakouského práva pouze jako oblihační, ve skutečnosti se však blíží spíše justiniánské úpravě, podle které mohl mít odkaz také věcné účinky.

2. Rozlišení dědictví a odkazu může v praxi činit problémy. Pro posouzení úmyslu zůstavitele, zda chtěl ustanovit dědice nebo zřídit odkaz, by nemělo být rozhodující, zda se pořizuje o konkrétní věci (jak by odpovídalo římsko-rakouské tradici), ale hodnota věci v poměru k hodnotě pozůstalosti.

3. Při dědění či odkazu věcí náležejících do společného jmění manželů se nabývá celá věc, pokud se a) u odkazu pozůstalý manžel stane dědicem nebo odkazovníkem, nebo b) u dědictví dojde k dohodě pozůstalého manžela s dědici; jinak se nabývá pouze podíl na věci.

4. Dědictvé právo i právo na odkaz vzniká smrtí zůstavitele; dědictví se nabývá také smrtí zůstavitele, odkázaná věc stejným způsobem jako vlastnické právo (jednotlivá věc již splatností odkazu).

5. Nahodilá zkáza a vady odkázané věci postihují pouze odkazovníka, u přidělené věci by však měl dědic nárok na náhradu vůči ostatním spoludědicům.

6. Odkaz jako singulární sukcese doplňuje a současně posiluje dědění jako univerzální sukcesí.

47) Inspirativní je v tomto smyslu chápání zákonného odkazu manžela v meziválečné judikatuře. Srov. rozhodnutí NS z 18. 12. 1925, R I 939/25, podle kterého „do základny pro vyměření povinného dílu jest započísti i zákonný přední odkaz manželův dle § 758 obč. zák.“, <http://kraken.slv.cz/>.

48) Právní charakter svěřenského fondu je sporný: po smrti zůstavitele jde vlastně o obdobu tzv. ležící pozůstalosti (srov. *Stloukalová, K. Svěřenský fond a jeho paralely v římském právu. Acta Iuridica Olomucensia*, 2014, Supplementum 3: Recepte římského práva v Evropě, s. 175–188). Ke svěřenským fondům srov. *Bednaříková, B. Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, a dále příspěvky řady autorů (*Havel, Horn, Houfek, Kocí, Mírová, Richter, Ronovská, Skubravý*). Názory se (v komentářích k novému občanskému zákoníku) rozcházejí také na otázku, zda je majetek svěřenského fondu *mortis causa* součástí pozůstalosti a projednává se v dědictvém řízení (*Pibera*), či nikoli (*Šešina*). Blíže srov. *Horn, K. Praktické aspekty svěřenského fondu ve světle návrhu urgentní novely občanského zákoníku. Ad Notam*, 2015, č. 1, s. 9–14 (autor se kloní k názoru, že majetek fondu je součástí pozůstalosti, op. cit., s. 12). Obdobný problém je nutné řešit vlastně u všech nabývání *mortis causa*, která nastávají smrtí zůstavitele: jak u darování pro případ smrti, tak u odkazů nezapisovaných do veřejných rejstříků.

49) V římském právu bychom mohli objevit paralelu v *mortis causa captiones*, charakterizovaných jako „zisky, jichž se někomu dostane u příležitosti úmrtí nějaké osoby, aniž lze dobře mluvit o obdaření zůstavitelem“, na které však byla vztažena falciidiánská kvarta. Srov. *Bonfante, P.*, op. cit. sub 1, s. 715.

50) Z domácí literatury srov. *Tilsch, E.*, op. cit. sub 16, s. 29 a násl. a 46 a násl., ze zahraniční mj. *Muscheler, K. Universalsukzession und Vonselsterwerb: die rechtstechnischen Grundlagen des deutschen Erbrechts*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2002, zvl. s. 116 a násl.

Veřejné zakázky: další technická novela

JUDr. Tomáš Grulich, Ph.D., Brno*

S účinností ke dni 6. 3. 2015 byla dosavadní právní úprava zadávání veřejných zakázek doplněna o další tzv. technickou novelu. Novela by měla reflektovat znění směrnice o zadávání veřejných zakázek a mimo jiné přináší též změny v podmínkách pro zadávání dodatečných stavebních prací (a dodatečných služeb), v kritériích pro hodnocení nabídek dle jejich ekonomické výhodnosti, či změny v oblasti dohledu nad zadáváním veřejných zakázek.

I. Postrádá nepředvídatelnost (při jednání s náležitou péčí) prvek objektivitu?

V odborných kruzích se poměrně značně publicitě, a to již při projednávání novely¹ v průběhu legislativního procesu, těšila zamýšlená úprava § 23 odst. 7 VeřZ, vymezení podmínky použití jednacího řízení bez uveřejnění při zadávání tzv. dodatečných stavebních prací či dodatečných služeb. Dle důvodové zprávy mělo dosavadní znění § 23 odst. 7 písm. a) VeřZ přinášet komplikace při posuzování splnění podmínek pro použití tohoto druhu zadávacího řízení, kdy zákon v souvislosti se vznikem potřeby provedení víceprací údajně „vyžadoval takřka absolutní míru objektivní nepředvídatelnosti“, přičemž uskutečněná novelizace má vyznívat v tom smyslu, že po zadavateli nelze „vyžadovat větší péči, než je obvyklá (slovy zákona ‚náležitá‘)“.² Tohoto úkolu se zákonodárce zhostil tím způsobem, že v § 23 odst. 7 písm. a) VeřZ nahradil v souvislosti s dodatečnými pracemi (či službami) původní formulaci „jejich potřeba vznikla v důsledku objektivně nepředvídaných okolností“ formulací „jejich potřeba vznikla v důsledku okolností, které zadavatel jednající s náležitou péčí nemohl předvídat“.

Při srovnání původního a novelizovaného znění § 23 odst. 7 písm. a) VeřZ se nicméně nelze ubránit dojmů, že oba texty jsou významově takřka totožné, resp. že navzdory uskutečněné novelizaci hovoří dotčené ustanovení stále o tomtéž. Pokud totiž vzniká potřeba provedení dodatečných stavebních prací (či služeb) v důsledku okolností objektivně nepředvídaných, pak se současně jedná o okolnosti, které zadavatel jednající s náležitou péčí nemohl (objektivně) předvídat. Zdůrazňovat, že dobrodiní plynoucí z § 23 odst. 7 písm. a) VeřZ³ svědčí pouze zadavatelům jednajícím „s náležitou péčí“, a nikoli např.

* Autor je podnikovým právníkem.

1) Zákon č. 40/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

2) Důvodová zpráva je dostupná na <http://www.psp.cz/>.

3) Zmíněné dobrodiní tkví v tom, že zadavatelé je při splnění zákonem stanovených podmínek umožněno použít výrazně méně formální (a tedy i rychlejší a levnější) zadávací řízení, které mu umožní řešit vzniklou nepředvídanou situaci relativně velmi operativně.